

Inciunt capitula libri xij.

De vna bonoz angeloz natura. j.
Nulla essentia deo esse contraria qz ab eo qd sū
me est et semp est: hoc totū videt diuersum
esse qd nō est. ij.
De inimicis dei nō p naturā sed p contrariam
voluntate. quecum ipsis nocet bone utiqz
nature nocet qz viciū si nō nocet si ē. iij.
De natura irrationaliū aut vita carentiū q
in suo genere atqz ordine ab vniuersitatis de
core nō discerpant. iiii.
Quod in omni natura specie ac modo lauda
bilis sit creator. v.
Que cā sit beatitudinis angeloz bonoz. et q
cā sit miserie angeloz maloz. vj.
Causam efficientē male voluntatis non esse
querendam. vij.
De amore puero q voluntas ab incommutabili
li bono ad bonū mutabile deficit. viij.
An sancti angeli que hnt creatores nature
eundē habeant bone voluntatis auctores p
spiritū sanctū in eis caritate diffusa semp fu
isse existimāt. ix.
De falsitate eius historie q multa milia āno
rū pteritis tpius ascribit. x.
De hijs qui hūc qdem mundū nō sempiter
num putant. sed aut innumerabiles. aut eun
dem vnū certa conclusionē seculoz semp na
sci et resolui opinant. xi.
Quid rīdendū sit hijs q p mā oditōem hoīs
tardā esse causantur. xij.
De reuolutōne seculoz. qbus certo fine cō
clusis vniuersa semp in eundē ordine eandē
qz speciem reditura quidam philosophi cre
diderunt. xij.
De temporali conditōne generis hūani. qm
deus nec nouo consilio constituerit. nec mu
tabili voluntate. xiiij.
An vt deus semp etiā dīs fuisse semp intel
ligat credendū sit. creaturā qz nunqz defu
isse cui dīnaretur. et quō dicit semp creatum
qd dici nō p coeternū. xv.
Quō intelligendū sit pmissa hōi a deo vita
eterna aut tpa eterna. xvi.
Ad de immutabili ofilio aut voluntate fides
fana descendat oīa rōcinatōnes eoz q opa
ex eternitate repetita p eosdē semp volunt
seculoz redire circuitus. xvij.
Contra eos q dicūt ea q infinita sunt nec dei
posse scia optehendi. xvij.
De seculis seculoz. xix.
De impietate eoz q asserūt aīas sūme vere
qz beatitudinis pncipes. itez atqz itez per
circuitus tempoz ad eandem miseria labo
refqz redituras. xx.

De conditōne vnius pmi hominis atqz i eo
generis humani. xxj.
Ad pscierit hoīem que p mūz deus condidit
peccaturū. simulqz p uiderit qntum pioz po
puloz ex ei⁹ gñe in angelicū ofortū sua eēt
gta translaturus. xxij.
De natura humane anime create ad ymagi
nem dei. xxiiij.
An vltius vel mime creature possint dici an
geli creatores. xxiiij.
Dim naturā et oīm specie vniuerse creature
nō nisi ope dei formari. xxv.
De platonicoz opinione q putauerūt āge
los qdem a deo obitos. s; ipos esse humano
rum corpoz obitores. xxvi.
In pmo hoīe ortam fuisse oīm plenitudinēz
gñis hūani. in q puidit de⁹. q ps honozāda
esset p mō. q damnāda supplicio. xxvij.

Expliciunt capitula libri xij.

Inciunt liber xij.

Capitulum primum.

Nte qz de institutōne
hoīs dicam ubi duaz
ciuitatū qntum ad ra
tōnale mortaliū gen⁹
attinet apparebit ex
ortus. sicut supior eli
bro apparuisse iam p
detur in angelis. p
mibi de ipīs angelis video qdam esse dicen
da qbus demonstrēt qntum a nobis potest
q nō incōueniens neqz incōgrua dicat: ho
minib⁹ angelisqz societas. vt nō qtuor. due
scz angeloz totidemqz hoīm. s; due potius
ciuitates hoc est societas merito dicātur
esse. vna in bonis altera in malis nō solū an
gelis. vez etiā hoibus ostitute. angeloz bo
noz et maloz inter se contrarios appetitus nō
naturis pncipijsqz diuersis. cuz deus omniū
substantiaz bonus auctor et oditor vtrōsqz
creauerit. sed voluntatibz et cupiditatibus
extitisse. dubitare phas nō est. dū alij stan
ter in cōmuni oibus bono qd ipe illis deus ē
atqz in eius eternitate. veritate. caritate p
sistunt. alij sua potestate. potius delectati ve
lut bonū suum sibi p essent a supiore omni
omniū beatifico bono ad ppria defluerunt
et hntes elatōnis fastū p excellissima eterni
tate. vanitatis altum p certissima varieta
te. studia pium p indiuidua caritate. super
bi fallaces. inuidi effecti sūt. Beatitudinis igi
tur illo:ū causa est. adherere deo. Quocirca
istorū miserie causa ex contrario est intelligē
da. qd est nō adherere deo. Quāobz h qritē

quare illi beati sint. recte tribetur qd deo ad
herent. et cum querit cur isti sine miseri recte
tribetur qd non adherent. Non est creatura ra
tionalis et intellectualis bonum quo beata fit
nisi deus. Itaque quis non omnis beata possit
esse creatura. neque hoc munus adipiscitur.
aut cupiunt fere ligna saxa. et si quid eiusmo
di est. ea tamen que potest non ex seipsa potest ex mihi /
lo creata est. sed ex illo a quo creata est. Hoc
enim adeptus beata. quo amissa misera est. Ille
vero qui non alio sed seipso bono beatus est. ideo
miser non potest esse. quia non se potest amittere. Dici
mus itaque immutabile bonum non esse nisi unum
verum beatum deum. ea vero que fecit bona quod
esse quod ab illo. verumtamen mutabilia quod non de illo
sed de nihilo facta sunt. Quare ergo summa non
sunt quibus est deus maior bonum. magna sunt
tamen ea mutabilia bona que adherere possunt ut bea
ta sunt immutabili bono. quod versus ad deum bonum
eorum est. ut sine illo misera esse necesse sit. Nec
ideo cetera in hac creature universitate me
liora sunt. quia misera esse non possunt. Neque enim cete
ra meliora corporis nostri ideo dicendum est oculis
esse meliora quia ceca esse non possunt. Sicut autem me
lior est natura sentiens etiam cum dolet. quam lapis
qui dolere nullo modo potest. ita rationalis natu
ra potest antior etiam misera. quam illa que rationis vel
sensus est experta. et ideo in ea non cadit mise
ria. Ad cum ita sit. huic nature quam in tanta na
ture excellentia creata est. ut si sit ipsa mutabi
lis. inherendo tamen incommutabili bono id est su
mo deo beatitudinem esse quare. nec expleat im
digentiam suam nisi utique beata fit. eius explen
do non sufficiat nisi deus. perfectio non illi adhel
rere vicium est. Omne autem vicium nature nocet
ac per hoc contra naturam est. Ab illa igitur que ad
hereret deo non natura differt ista sed vicium.
quo tamen etiam vicium valde magna multumque lau
dabilis ostenditur ipsa natura. Cuius enim recte
vitupatur vicium proculdubio natura laudatur.
Nam recta vicij vitupatio est. quod illo dehone
statur natura laudabilis. Sicut ergo cum vicium
oculorum dicitur cecitas id ostenditur quod ad natu
ram oculorum pertinet visus. et cum vicium au
rium dicitur surditas ad eorum naturam pertinere de
monstratur auditus. ita cum vicium creature an
gelice dicitur quod non adheret deo. hinc aptissime
declatur. eius nature ut deo adhereat conue
nire. Quam porro magna sit laus adherere deo
ut ei vivat. inde sapiat. illo gaudeat. tanto
que bono sine morte sine errore. sine molestia
perfruat. quis digne cogitare possit a eloquio
Quapropter etiam vicium malorum angelorum. quod
non adherent deo. quam omnino vicium nature no
cet. satis manifestatur deum tamen bona eorum creas
se naturam. cui noxium sit non esse cum deo.

Capitulum ii.

Hec dicta sunt. ne quisquam cum de ange
lis apostaticis loquimur existimet eos
falli vel ex alio principio hunc potuisse
naturam. nec eorum nature deum auctorem. Cuius
erroris impietate tanto quisquam carebit expe
ditius et facilius. quanto perspicacius intelligere
potuerit quod per angelum deus dixit quam moysen
mitterebat ad filios israel. ego sum qui sum.
Cum enim deus sum a essentia sit hoc est summe
fit. et ideo immutabilis sit. rebus quas ex nihilo
creavit. esse debet. sed non summe esse sicut est
ipse. et alijs dedit esse amplius. alijs minus. at
que ita naturas essentialium gradibus ordinavit.
Sicut enim ab eo quod est sapere vocatur sapi
entia. sic ab eo quod esse vocatur essentia. nouo
quidem nomine. quo veteres non sunt latini ser
monis auctores. sed iam nostris temporibus vicia
tione deesset etiam nostre lingue quod greci ap
pellant vicia. hoc enim verbum e verbo expressum est
ut diceretur essentia. ac per hoc eius nature quam summe
est qua faciente sunt quecumque sunt. contraria na
tura non est nisi que non est. ei quippe quod est non
esse contrarium est. et propterea deo. id est summe essen
tie. et auctori omnium qualiumcumque essentialium esse
tia nulla contraria est.

Capitulum iii.

Occurrunt autem in scripturis inimici dei.
qui non natura sed vicijs aduersantur
eius imperio. nihil ei valentes nocere
sed sibi. Inimici enim sunt resistendi volun
tate. non potestate ledendi. Deus namque imu
tabilis est. et omnimodis incorruptibilis. Quod
circa vicium quo resistunt deo. quod eius appellatur
inimici non est deo sed ipsis malum. neque hoc
quod aliud nisi quod corrumpit in eis nature bonum.
Natura igitur non est contraria deo. sed vicium quod
malum est. contrarium est bono. Quis autem neget
deum summe bonum. Vicium ergo contrarium est deo tan
quam malum bono. Porro autem bonum est et natura.
quam viciat. Unde et huic bono utique contrarium
est. sed deo tamen modo tanquam bono malum. natu
re vero quam viciat. non tamen malum. sed etiam noxi
um. Nulla quippe mala deo noxia. sed mutabi
libus corruptibilibusque naturis tamen bonis. ip
sorum quoque testimonio viciorum. Si enim bone non
essent. eis vicia nocere non possent. Nam quod eis
nocendo faciunt nisi adimunt integritatem. pul
chritudinem. salutem. virtutem. et quod bono natu
re per vicium detrahatur. siue minus osuevit. Ad
si omnino desit. nihil boni adimendo non nocet. et
per hoc nec vicium est. nam esse vicium. et non nocere
non potest. Unde colligitur quamuis non possit
vicium nocere incommutabili bono. non tamen
posse nocere nisi bono. quia non inest nisi ubi nocet.
Hoc etiam isto modo dici potest. vicium esse nec

in summo posse bono. nec nisi in aliquo bono
Sola g bona alicubi esse pnt sola mala nul-
qua. qm nature etiā ille que ex male volūt-
tis inicio viciate sūt. inquantū viciate sunt
male sūt. inquantū autē nature sūt bone sunt
Et cum in penis est natura viciosa. excepto
eo qd natura est. etiā hoc ibi bonū est qd im-
punita nō est. Hoc em est iustum. et omne iu-
stum pculdubio bonū. Nō em quis qd de vi-
cijs naturalibus. sed voluntarijs penas luit.
Nam etiam qd vicij osuetudine nimio pro-
gressu roboratū: velut naturaliter molevit
voluntate sūpfit exordiū. De vicijs quippe
nunc loqmur eius nature. cui mens inest. cas-
pax intelligibilis lucis qua discernitur iustū
ab iniusto.

Ca. iij.

Quetez vicia peccoz et arboz aliarū.
qz rez mutabilis atqz mortalis. vñ
intellectu vel sensu. vel vita oim ca-
rentiū. qbus eoz dissolubilis natura corrū-
pitur. damnabilia putare ridiculū ē. cū iste
creature eum modū nutu creatoris acceper-
int vt cedendo ac succedēdo pagant ifimā
pulchritudinē tpm in gñe suo. istius mūdi p-
tibus agruente. ne qz em celestibus fuerant
terrena coequāda. aut ideo vniuersitati de-
esse ista debuerūt. qm sūt illa melioza. Cum
ergo i hjs locis vbi esse talia oportebat. alijs
alia deficientibus oriunt et succumbūt mino-
ra maioribus atqz in qualitates supantiū su-
perata vertunt. rez est ordo transeuntium.
cuius ordinis de ppter ea nos nō delectat
qm pti eius p obitōne nre mortalitatis i ter-
ti. vniuersū cui pti cū nos offendūt. satis
apre decēter qz oueniunt sentire nū possum?
Vnde nobis in qbus eam otemplari minus
pdonei sumus. rediffime credēda picipit p-
uidencia obitōis. ne tanti artificis opus in
aliquo rēphendē vanitate hūane temerita-
tis audeamus quāqz et vicia rez terrenarū
nō voluntaria neqz penalia naturas ipas q-
rum nulla oino est. cuius nō sit auctor et cōdi-
tor deus. si prudenter attendamus eadē rōe
omendat. qz et in eis hoc nobis p viciū tol-
li displicet qd in natura placet. nisi qz homi-
nibus etiā ipe nature plerumqz displicet cū
eis sunt noxie nō eas osiderantibz s3 vtilita-
tem suā. sicut illa aīalia. quoz abundātia e-
gipzioz supbia vapulauit. Sed isto modo
pnt et solē vitupare. qm quidē peccantes vñ
debita nō reddētes puniri a iudicibz iuben-
tur ad solē. nō itaqz ex comodo vel incomo-
do nō. sed p seipam osiderata natura dat ar-
tifici suo glām. Sic ē natura ignis eterni
sine vlla dubitātōne laudabilis. qzuis dam-

natis impijs natura penalis. Quid em igne
flammate. vigente. lucente pulchrius. Quid
calefaciente. curate. coquēte vtilius. qzuis
eo viente nihil sit molestius. Idem igit ipse
aliter appositus pntōsus. qui oueniēnt adhi-
bitus omodissimus inuenit. nam eius in vni-
uerso mōo comoda verbis explicat qz suffi-
cie. nec audiendi sūt. qui laudāt in igne lucē
ardorē autē vitupant. videlz nō ex vī natuē
sed ex suo comodo et incomodo. Videre em
volunt. ardere nolunt. Sed parūz attēdunt.
eam ipam lucē que certe et illis ipis placet.
oculis infirmis p inēdūeniētiam nocere. et in
illo ardore qui eis displicet. nōnulla aīalia p
oueniētiam salubriter viuere.

Ca. v.

Nature igit oēs qm sunt et ideo hnt
modūz suū. specie suā. et quādam se-
cum pacē suā pfecto bone sūt. et cum
ibi sūt. vbi esse p nature ordinē debēt. qntūz
acceperūt. suum esse custodiunt. Et q semp
esse nō acceperūt p vsu motūz rez. quibus
creatoris lege subdunt. in meli9 deteriusue
mutant in eum diuina puidencia tendentes
exitum. que rō gubernāde vniuersitatis in-
cludit. ita vt nec tāta corruptō. quāta vsqz
ad interitū naturas mutabiles mortalesqz p-
ducit. sic faciat nō esse qd erat. vt nō inde fi-
at osequēter. qd esse dbebat. Que cū ita sint
deus qui sūme ē atqz ob hoc ab illo facta est
ois essentia que nō sūme est qz neqz illi cōlis
esse deberet q de nihilo esset. neqz nullo mō
esse possit. si ab illo facta nō esset. nec illoz vi-
ciōz offēnsione vitupandus. et oim natura-
rum osideratōne laudandus est.

Ca. vi.

Proinde causa beatitudinis angelo-
rum bonoz. ea verissima repit. qz ei
adherēt qui summe ē. Cum vero causa mise-
rie maloz querit ea merito occurrit. qd ab
illo qui sūme est auerfi ad seipos ouerfi sunt.
qui nō sūme sunt. Et hoc viciū qd aliud qz
supbia nūcupat. Iniciū ois peccati supbia.
nouerunt ergo ad illū custodiē fortitudinē
suā. et qui magis essent. si ei qui sūme est ad-
bererēt. se illi pferendo. id qd minus est ptu-
lerunt. Vñ c pimus defectus. et pma inopia.
pimumqz viciū eius nature. que ita creata
est. vt nec sūme esset. et tñ ad beatitudinem
hndam eo q sūme est frui posset. a quo auer-
sa nō quidē nulla. s3 tñ minus ess3. atqz ob h
misera fieret. Quis poro volūtatis cā effi-
ciens si qrat. nihil inuenitur. Quid est em
qd facit voluntatē malā. cum ipa faciat op9
malū. Ac p h mala volūtatis est efficiēs opis
mali. male aut voluntatis efficiens nihil est.

qm̄ si res aliqua est. aut habet aut nō h3 aliā
 quā voluntatē. Si h3 aut bonā pfectō h3 ā
 malā. Si bonā. quis ita desipiat. vt dicat qd
 bona volūtas faciat volūtatē malā. Er̄t em̄
 si ita est bona volūtas cā peccati. q̄ absurdi9
 purari nihil p̄t r̄ dici. Si autē res ista q̄ p̄ua
 tur facē voluntatē malā. ip̄a q̄ h3 volūta
 tem malā. etiā eaz q̄ fecerit res osequēter in
 terrogo atq3 vt sit aliq̄s inquirendi modus
 causam prime voluntatis male inquirō. Nō
 est enim prima voluntas mala. quā fecit vo
 luntas mala. sed illa p̄ma est quā nulla fecit.
Nam si precessit a qua fieret. Illa prior est
 que alterā fecit. Si r̄ndetur qd eā nulla res fe
 cerit. et ideo semp fuerit. q̄ ro vtz in aliqua
 natura fuerit. Si em̄ in nullo fuit. oīno n̄ fuit.
 Si autē in aliqua. viciabat eā et corrūpebat.
 eratq3 illi noxia. ac p hoc bono p̄uabat. r̄ iō
 in mala natura volūtas mala esse n̄ poterat
 s3 in bono mutabili tñ. cui viciū hoc posset
 nocere. Si em̄ nō nocuit. nō vtq3 viciū fuit
 ac p hoc nec mala volūtas fuisse dicenda ē.
 Porro si nocuit. bonū auferēdo vel minuen
 do vtq3 nocuit. Non igit̄ esse potuit semp
 terna voluntas mala in ea re in qua bonū na
 turale p̄cesserat. qd mala voluntas nocendo
 posset adimere. Si ḡ nō erat sempiterna. q̄s
 eam fecerit q̄ro. Restat vt dicat qd ea res fe
 cerit malā voluntatē. in qua nulla voluntas
 fuit. **H**ec vtz supior sit re quiro. an eq̄lis. an
 inferior. Sed si supior. vtq3 melior. Nūo ḡ
 nullius. ac nō potius bone voluntatis. Hoc
 idem pfecto r̄ eq̄lis. Duo quippe q̄s diu sunt
 p̄ter volūtatē bone. nō facit alter i altero
 voluntatē malā. **R**em̄ quē ut inferior. res cui
 nulla volūtas est. fecerit angelice nature q̄
 p̄ma peccauit voluntatē malā. s3 etiā res ip
 sa q̄cunq3 inferior est. vsq3 ad infimā tertiaz
 qm̄ natura r̄ essentia est. p̄culdubio bona est
 habens modū et sp̄m suā in genē atq3 ordi
 ne. Nūo ḡ res bona efficiens volūtatē ma
 le. Nūo in quā bonū est cā malū. Cū em̄ se vo
 luntas relicto supiore ad inferiora cōuertit.
 efficiē malā. nō qz malū est q̄ se ouertit. s3 qz
 p̄uersa est ip̄a ouertio. Idcirco nō res inferi
 or voluntatē malā fecit. sed rem inferiorē p̄
 ue atq3 inordinate ip̄a q̄ facta est appetiuit.
 Si em̄ aliqui duo eq̄liter affecti aio r̄ corpe
 videant vnus corpis pulchritudine. q̄ visa
 vnus eoz ad illicite fruendū moueat. alter
 in voluntate pudica stabilis p̄seueret. quid
 putamus esse cause vt in illo fiat. in illo nō fi
 at volūtas mala. **Q**ue illā res fecit. in q̄ facta
 est. Neq3 em̄ pulchritudo illa corpis. Nam
 eam nō fecit in ambobus. q̄nquidē amborū
 nō dispariliter occurrit aspectib9. **A**n caro

inuentis in cā est. **C**ur nō et illius. **A**n v̄ro
 animus. **C**ur nō vtriusq3. **A**mbos em̄ et ami
 mo r̄ corpe eq̄liter affectos fuisse p̄diximus.
An dicendū est alter eoz occulta maligni
 spūs suggestionē temptatū. q̄ si nō eidē sug
 gestionē r̄ q̄licunq3 suasionē p̄pria voluntate
 osenserit. **N**anc igit̄ osensionē. hanc malam
 quā mali suadenti adhibuit voluntatē q̄ i eo
 res fecerit q̄rimus. Nam vt hoc q̄s impedi
 mentū ab ista q̄one tollat si eadē temptatō
 ne ambo temp tenē. et vnus ei cedat atq3 cō
 fenti at. alter idem q̄ fuerat p̄seueret. qd aliud
 apparet nisi vnū noluisse alterū voluisse a ca
 sitate deficē. **P**ū nisi p̄pria volūtatē vbi ea
 dem fuerat in vtrōq3 corpis et aie affectio.
 amboz oculis p̄ter visa est eadē pulchritu
 do. ambobus p̄ter instituta occulta tempta
 tio. **P**ropriā igit̄ in vno eoz voluntatē ma
 lam rem q̄ fecerat scire volentibus si bñ inu
 eant. nihil occurrit. **S**i em̄ dixerimus qd ip̄e
 eam fecerit. qd erat ip̄e ante voluntates ma
 lam nisi natura bona. cuius auctor deus. qui
 est imutabile bonū. **Q**ui ḡ dicit euz q̄ osensit
 temptanti atq3 suadēti. cui nō osensit alius
 ad illicite vtendū pulchro corpe qd vidēdū
 ambobus p̄ter affuit. cum ante illā visionē
 ac temptatōem similes ambo aio r̄ corpe fu
 erint. ip̄m sibi fecisse voluntatē malā q̄ vtq3
 bonus ante voluntatē malā fuerit q̄rat cur
 eam fecerit. vtz qz natura est. an qz ex nibis
 lo facta est. r̄ inueniet voluntatē malā nō ex
 eo esse incipe qd natura est. sed ex eo qd de
 nibilo natura facta est. **N**am si natura causa
 est volūtatē male. quid aliud angimur dicē
 nisi a bono fieri malū et bonū esse cām mali
 liquidē a natura bona fit volūtas mala. **Q**d
 vnde fieri p̄t vt natura bona q̄uis mutabi
 lis. ante q̄s habeat voluntatē malā faciat af
 liquid mali. hoc est ip̄am voluntatē malam.

Capitulum vij.

Nemo ḡ querat efficientem cām ma
 le voluntatis. nō em̄ est efficiens. s3
 deficiens. qz nec illa effectio est. s3 de
 fedio. **D**eficere namq3 ab eo qd sūme ē. ad
 id qd minus est. hoc est incipe habere volū
 tatem malā. **C**ausas porro defectōnum ista
 rum cum efficiētes nō sint vt dixi sed deficē
 tes. vel inuenire tale est. ac si quis q̄s velit vi
 dere tenebras et audire silentiū. **Q**uod tam̄
 vtrūq3 nobis notuz est. ne q3 illud nisi p̄ ocu
 los ne q3 hoc nisi p̄ aures. nō sane in specie. s3
 in specie p̄uatōne. **N**emo ḡ ex me scire que
 rat. qd me nescire scio. nisi forte. ut nescire di
 scat. qd scire nō posse. sciendū est. **E**a quippe
 q̄ nō in specie s3 in eius p̄uatōne sciuntur. si di
 ciā si intelligi potest qd ammodo nesciendo

sciunt. ut sciendo nesciant. Cū em̄ acies etiā
oculi corpales currūt p̄ species corpales nul /
q̄s videt tenebras nisi vbi cepit nō vidē. ita
etiā nō ad aliquē aliū sensū. s̄z solas aures p̄
tinet. sentire silentiū. qd̄ em̄ nullo mō nisi non
audiendo sentit. sic spēs intelligibiles mens
quidē nrā intelligēdo aspicit. s̄z vbi deficiūt
nesciendo odiseit. Delicta em̄ quis intelligit.
Hoc scio naturā dei nunq̄z nūq̄z nulla ex p̄
te posse deficere. ⁊ ea posse deficē que ex ni
hilo facta sūt. q̄ tū et q̄nto magis sūt ⁊ bona
faciūt cās b̄nt efficiētes. in quātum aut̄ defil
ciunt. ⁊ ex hoc mala faciūt. qd̄ em̄ tūc faciūt
nisi vana. causas habent deficientes.

Ca. viij.

Itemq̄z scio in q̄ fit mala voluntas.
id in eo fieri qd̄ si nollet nō fieret. et
ideo nō necessarios. sed volūtarios
defectus iusta pena osequit̄. Deficit em̄ n̄ ad
mala s̄z male. id est nō ad malas naturas sed
ideo male. quia ostra ordinez naturaz ab eo
qd̄ sūme. ē. ad id qd̄ min⁹ ē. Neq̄z em̄ auri vi
cium ē auaricia. sed hoīs puerse amātis au
rum. iusticia derelicta. q̄ incompatibiliter auro
debuīt an̄poni. Nec luxuria viciū ē pulchro
rum suauūq̄z corp̄m. s̄z aie puerse amantis
corporeas voluptates neglecta tp̄atiā q̄ re
bus sp̄ualiter pulchrioribus et incorruptibi
liter suauioribus coaptamur. Nec iactātia
viciū est laudis hūane. s̄z aie puerse amātis
laudes ab hoīb⁹ sp̄reto testimonio conscie
Nec supbia viciū ē dantis potestate ⁊ ip̄ius
ēp̄tātis. s̄z aie puerse amātis p̄tatem suam
potentioris iusticia otempta. Ac p̄ hoc q̄ p̄
se amat cuiuslibet nature bonū etiā si adipi
scatur. ipe fit in bono malus. ⁊ miser melioze
p̄iuatus.

Ca. ix.

Quoniam em̄ male voluntatis efficiēs na
turalis vel si dici p̄ essentialis nulla
fit cā. ab ip̄a quippe incipit spiritū mutabi
liū malū q̄ minuit atq̄ de p̄uatur nature bo
nū. nec talē volūtate facit nisi defectio. qua
deserit̄ deus cuius defectio om̄is ē cā vtiq̄z de
ficūt. si dixerim⁹ nullas esse efficiētes cām ec
volūtatis bone. cauendū est ne volūtās bo
na bonoz angeloz nō facta. sed deo coeter
na credat̄. Cū em̄ ip̄i facti sint. quō illa facta
nō esse dicet̄. Dozro q̄ facta est. vtz cū ip̄is
facta est. an sine illa fuerūt prius. Sed si cuꝝ
ip̄is. nō dubiūz q̄ ab illa facta fit a q̄ et ip̄i. si
mulq̄ vt facti sūt. ei a q̄ facti sūt amozē cū q̄
facti sūt adhererunt. eoq̄ sūt isti ab illoꝝ so
cietate discreti. q̄ illi in eadē volūtate bona
manserūt. isti ab ea deficiendo mutati sunt.
mala s̄z volūtate. hoc ip̄o qd̄ a bono defece
runt. a q̄ nō defecissent si vtiq̄z noluisent. Si

aut̄ boni angeli fuerunt prius sine bona vo
luntate. eamq̄ in seip̄is deo nō opante fece
runt. s̄ meliozes a seip̄is q̄z ab illo facti sunt.
Ab sit. Quid em̄ erat sine bona voluntate. ni
si mali. Aut si p̄pterea n̄ mali. q̄z ne c mala vo
luntas eis inerat. neq̄z em̄ ab ea quā nō dum
ceperant h̄re defecerat. certe nō dum tales
nō dum tam boni q̄z cē cum voluntate bona
ceperūt. Aut si nō potuerūt seip̄os facē me
liozes q̄z eos ille fecerat. q̄ nemo se meli⁹ q̄c
q̄z facit. p̄fecto et bonā voluntate q̄ melio
res essent nisi op̄ate adiutorio creatoris ha
bere nō possēt. Et cum id agit eoꝝ volūtās
bona. vt nō ad seip̄os q̄ min⁹ erāt. s̄z ad illuz
q̄ sūme ē ouerterent̄ ei q̄z adherētēs magis
eēt. eiusq̄ p̄ticipatōne sapientē. beateq̄z vi
uerēt qd̄ aliō on̄dit̄ nisi voluntate q̄z liber to
nam in op̄e fuisse in solo desiderio remansurā
nisi ille q̄ bonā naturā ex nihilo sui capace m
fecerat. ex seip̄o facēt iplendo melioze. prius
faciens exc̄tado audiorē. nam et h̄ discuti
endus est. si boni angeli ip̄i in se fecerunt vo
luntate bonā. vtz aliq̄ eaz an nulla volunta
te fecerūt. Si nulla vtiq̄z nec fecerūt. si aliq̄.
vtrem bona an mala. Si mala. quō esse po
tuit mala volūtās bone volūtatis effectrix.
Si bona. iā s̄ habebant. Et ista q̄s fecerat
nisi ille q̄ eos cū bona volūtate. id ē cū amo
re casto q̄ illi adherēt. creauit. simul eis ⁊ cō
dens naturā. ⁊ largiēs gr̄am. Vnde sine bo
na voluntate h̄ est dei amozē. nunq̄z sanctos
angelos fuisse credendus ē. Iste aut̄ q̄ cum
boni creati essent tū mali sūt mala p̄p̄tia vo
luntate. quā bona natura nō fecit nisi cum a
bono sponte defecit vt mali cā nō fit bonuz
sed defectus a bono. aut mīozē amoris diuī
ni gr̄am acceperūt quā illi q̄ in eadē p̄titerēt.
aut si vtiq̄z boni eq̄litate creati sūt. istis ma
la volūtate cadētibus. illi ampli⁹ adiuti ad
eā beatitudinis plenitudinē vñ se nūquā casu
ros certissimi fierent puenerūt. sicut iā etiāz
in libro quē sequit̄ iste tractauim⁹. Confite
dum est igit̄ cū debita laude creatoris n̄ ad
solos sanctos hoīs p̄tinē. vtz etiāz de sc̄is
angelis posse dici. q̄ caritas dei diffusa ē in
eis p̄ sp̄m̄ sanctū q̄ datus est eis. nec tū ho
minū s̄z p̄mitus p̄cipue q̄z angeloz bonuz ē
qd̄ scriptū est. mihi aut̄ adherē deo bonū est.
Hoc bonū q̄bus om̄iue est. habēt et cuꝝ illo
cui adherēt. ⁊ in se sancta societate sūt vna
ciuitas dei. eadēq̄z viuū sacrificiū ei⁹. viuū
q̄z templū eius. Cuius ps̄ que diungē da im
mortalibus angelis ex mortalib⁹ hoīb⁹ cō
gregat̄ et nunc mortalit̄ p̄grinat̄ in terris
vel in eis qui morte obierūt. secretis aiarum
receptaculis sedibusq̄z requiescit. eodē deo

creare quæ ad modum exorta sit. sicut hucusque
de angelis dictum est iam video esse dicendum
Ex vno quippe homine quem primum deus obdidit ge-
nus humanum superstit exordium secundum sancte scriptu-
re fide. que mirabile auctoritate non immeri-
to hinc in orbe terrarum atque in omnibus gentibus
quas sibi esse credituras iter cetera quam dixit
vera diuinitate prædixit.

Ca. x.

OMittam igitur coniecturas hominum
scientiam quid loquatur de natura
vel institutione generis humani. Alij
namque sicut de ipso mundo crediderunt sem-
per fuisse homines opinantur. Unde ait et apuleius
cum huiusmodi genus describeret. fingit illatum
mortales cuncti. tamen uniuerso genere perpetui. Et
cum illis dictum fuerit. si semper humanum gen-
s fuit quoniam modo verum eorum loquitur historia. nar-
rans quod fuerunt quarumque rerum inuentores.
quod primi liberarum disciplinarum aliarumque artium
inuentores. vel a quibus primum illa vel illa regio
partem terrarum illa atque illa insula incoli cepe-
rit. rident diluuijs et flagratibus per certa
interualla temporum. non quod omnia sed plurima ter-
rarum ita vastari ut redigantur homines ad exigu-
am paucitatem. ex quorum progenie rursus multi-
tudo pristina repararet. ac sic interdum reperti
et instituti quasi prima. cum restituantur potius
que fuerant illis nimis vastationibus iterum
ta et extincta. ceterum hominum nisi ex homine existere
omnino non posse. Dicunt autem quod putant. non quod sci-
unt. Fallunt eos etiam quidam mendacissime scire
quod prohibent in historia temporum multa annorum mi-
lia otinere. cum ex scriptis sacris ab institutione ho-
minis nondum completa annorum sex milia opute-
mus. Unde ne multa disputare quæ ad modum
illarum litterarum in quibus longe plura annorum
milia referunt. vanitas refellatur. et nulla in il-
lis rei huiusmodi perdonea reperitur auctoritas. illa
epistola alexandri magni ad olympiadem matrem
suam quam scripsit. narrat eodem cuiusdam ægyptij
sacerdotis insinuans quare protulit ex scriptis que sa-
cre apud illos habentur. otinet etiam regna que
greca nouit historia in quibus regnum assiriorum
in eadem epistola alexandri quinquaginta milia excedit an-
norum. in greca vero historia. mille ferme et tre-
centos hinc et ab ipsius belli principatu. quem
regem et ille ægyptij in eiusdem regni posuit ex-
ordium. Perfarum autem et macedonum imperium. usque
ad ipsum alexandrum cui loquebatur. plus quam octo
milia annorum ille ostendit. cum apud grecos ma-
cedonum usque ad mortem alexandri quodringenti
et octoginta quinque reperiantur anni. Perfarum ve-
ro donec ipsius alexandri victoria finiret du-
centi triginta tres operantur. Longe itaque hinc
num annorum illis ægyptijs sunt minores. necesse

7
fiter tamen operantur equarentur. Perhibent
enim ægyptij quendam tam breues annos habu-
isse. ut æternis mensibus finirentur. Unde an-
nus plenior et verior quilibet nunc et nobis et illis
est. tres eorum annos operabatur antiquos.
Sed nec sic quidem ut dixi greca ægyptie nu-
merum concordat historia. et ideo grece potius fi-
des habenda est. quæ veritatem non excedit anno-
rum que litteris nostris que vere sacre sunt otine-
tur. Porro si hec epistola alexandri que maxime in-
notuit. multum abhorret in spacijs temporum a pro-
babili fide rerum. quatenus omnino credendum est illis
litteris quas plenas fabulosis. velut antiqui-
tatis perferre voluerint. extra auctoritates
notissimorum diuinorumque librorum. que totum orbem
sibi creditur esse prædixit. et cui totus orbis fi-
cut ab ea prædictus est credidit que vera se narraf-
se perierit. ex his que futura pronunciauit. cum
tanta veritate implentur ostendit.

Capitulum. xi.

Alij vero que mundum istum existimant sem-
per æternum. sive non eum solus. sed immen-
siter opinantur. sive solum quidem
esse. sed certis seculorum interuallis innumera-
biliter oriri et occidere. necesse est fateatur ho-
minum genus prius sine hominibus signetibus ex-
stitisse. Neque enim sicut alluionibus incendijs-
que terrarum que illi non putant toto pristino orbe co-
tingere. et ideo paucos homines ex quibus multi-
tudo pristina repararet semper remanere oten-
dunt. ita et hinc putant putare quod aliquis hominum per-
reunte modo relinquitur in modo. Sed sicut ipsum
mundum ex materia sua renasci existimant. ita
in illo ex elementis eius genus humanum. ac de-
inde a parentibus progeniem pullulare mor-
taliu sicut aliorum animalium.

Capitulum. xij.

Quod autem rindimus. cum de mundi origi-
ne quod versaretur eis que noluit credere
non eum semper fuisse sed esse cepisse. sic
et plato aptissime ostenditur quod quis a nonnullis
extra quam loquitur sensisse creditur. Sed et de ip-
so hominis oditone rinderim propter eos qui sicut
mouentur. cur homo per innumerabilia atque infini-
ta retro tempora creatus non sit. tanquam sero crea-
tus sit. ut minus quam sex milia sint annorum ex que
cepisse in sacris litteris inuenitur. Si enim bre-
uitas eos offendit temporis quod pauci eis viden-
tur anni. ex que institutus homo in nostris aucto-
ritatibus legitur. ostenderent nihil esse diutur-
num in quo est aliquid extremum. et omnia seculorum
spacia diffinita. si eternitati in termino
operantur non exigua estimanda esse sed nulla
ac per hoc si non quinque vel sex verum etiam qui-
quaginta milia vel sexcenta a sexages aut
sexcenties milies dicerentur annorum. a iudeis

p totidem totiens multiplicaretur h summa
 vbi ia nullū nū nomē haberemus ex q̄ deus
 hoim fecit filr queri posset cur ante nō fue-
 rit. **D**eī quippe ab hoīs creatōe cessatō re-
 tro: sus eterna sine initio tanta ē. vt fici cōfe-
 ratur quālibet magna ⁊ ineffabilis numero
 fitas tpm. q̄ tñ sine oclusa certi spacij termina-
 tur. nec saltē tanta videri debeat. q̄nta si hu-
 moris breuissimā guttā vniuerso mari etiam
 q̄ntum oceanus circumsluit oparemus: qm̄
 istoz duoz vni q̄dem periguum ē. alteruz
 incōparabiliter magnū. s; vtrūq; finitum.
Illud vero tps spacius qd̄ ab aliquo initio
 p̄greditur et aliquo termino cohercet. ma-
 gnitudine q̄ntacūq; tendat oparatum ad
 id qd̄ iniciū non h; nescio vtz p̄ minimo. an
 potius p̄ nullo deputandū est. **H**omē em̄ si a
 fine vel breuissima singillatim momenta detra-
 hanē decrefcente numero licet tam ingenti
 vt vocabulū nō inueniat retro: sū redeundo
 tanq; si hoīs dies ab illo in q̄ nunc viuit vsq;
 ad illū in quo natus ē detrahas. q̄nq; ad ini-
 cium illa detractio pducet. **S**i autē detrahā-
 tur retro: sus in spacio qd̄ a nullo cepit exor-
 dio. nō dico singillatim minuta momenta vel
 horaz aut diez aut mensū aut annoz etiaz
 q̄ntitates. s; tā magna spacia. q̄nta illa sum-
 ma op̄prehendit annoz. que iam dici a q̄bus-
 libet op̄ratoribus nō possunt. q̄ tñ momen-
 toz minutatim detractōe osumunt ⁊ detra-
 hant hęc tanta spacia nō semel atq; itez vī
 sepius sed semp qd̄ fit. qd̄ agit. qm̄ nunq; ad
 iniciū qd̄ oīno nullū est pueniē. **Q**uapropter
 qd̄ nos modo q̄rimus post quīq; milia. ⁊ qd̄
 excurrit annoz. possent et posteri post āno-
 rum sexcentis similes eadē curiositate requi-
 rere. si in hęc mortalitas hoim exorizendo
 ⁊ occupādo ⁊ impita p̄seueraret infirmitas
Potuerūt et qui fuerūt ante nos h̄p̄is recen-
 sibus hoīs creati t̄pibus. istā mouere questi-
 onē. **I**pe deniq; p̄mus hō ⁊ post terciā die
 veleodē postea q̄ factus ē potuit inquirere
 cur nō ante fit factus. ⁊ quicūq; ante factus
 esset. nō vires tūc alias. ⁊ alias nūc. vel etiaz
 postea ista de inicio rerum t̄paliū contro-
 uersia repetiret.

Ca. xiiij.

Hanc autē sephī mūdi hui⁹ nō aliter
 putauerūt posse vel debē dissoluere
 nisi vt circuitus tpm inducerēt q̄bz
 eadez semp fuisse renouat a atq; repetita in
 rerū natā atq; deiceps fore sine cessatōe asse-
 uerarent volumina venientū ⁊ p̄teruentium
 seculoz siue mūdo p̄manere. isti circuit⁹ fie-
 rent siue certis interuallis oriens et occidēs
 mūduseadem semp quasi noua q̄ transacta

et ventura sūt exhiberet. **A** q̄ ludibrio pro-
 sus immortalē aiā etiā cum sapiam p̄cepit
 liberare nō p̄it. eunt ē sine cessatōe ad fals-
 sam beatitudinē. et ad verā miserā sine ces-
 satōe redeuntē. **N**ūo em̄ vera beatitudo ē
 de cuius nunq; eternitate ofiditur. dum aiā
 venturā miserā aut imperitissime in verita-
 te nescit. aut infelicissime in beatitudine per-
 timefcit. **A**t si ad miserias nunq; vltimus re-
 ditura ex h̄is ad beatitudinē p̄git. fit ergo
 aliquid noui in tpe. qd̄ finē non h; t̄pis. **C**ur
 nō ergo ⁊ mūdus. **C**ur nō et hō fact⁹ in mū-
 do. vt illi nescio qui falsi circuitus a falsis sa-
 pientib; fallacibusq; com̄pti in doctrina sa-
 na tramite recti itineris euitent. **N**am qd̄ā
 pillud qd̄ legit̄ in libro salomonis qui voca-
 tur ecclesiastes. quid est qd̄ fuit. ipm̄ qd̄ erit
 et quid est qd̄ factū est. ipm̄ qd̄ fiet. et nō est
 omne recens sub sole: qui loquitur et dicit:
 ecce hoc nouū est. iam fuit in seculis q̄ fuerūt
 ante nos. p̄pter hos circuitus in eadē redeū-
 tes. et in eadē cuncta reuocātes didū inte-
 li- gi volunt. qd̄ ille aut de h̄is rebus dixit d̄ q̄
 bus sup̄ius loq̄batur. hoc est de gn̄atōibus
 alijs euntibus alijs venientibus. de solis afrā-
 ctibus de torrentiū lapsib; aut certe de oim-
 rez gn̄ibus q̄ oriunt̄ aut occidūt. **F**uelē em̄
 hoies ante nos. sūt et nobiscum. erūt ⁊ post
 nos. **I**ta queq; animantia vel arbuta. mon-
 stra q̄z ip̄a. que inuitata nascunt̄. q̄zuis inē
 se diuersa sint. et q̄dam eoz semel facta nar-
 rentur. tñ h̄m id qd̄ gn̄aliter miracula ⁊ mō-
 stra sūt vtiq; fuerūt et erūt. nec recens ⁊ no-
 tum est ut monstrū sub sole nascat̄. quīs hęc
 verba qd̄am sic intellexerūt. tanq; in p̄desti-
 natōe dei iam facta fuisse omnia sapiēs ille
 voluisset intelligi. et ideo nihil recens fuisse
 sub sole. **A**bsit autē a recta fide vt h̄is salo-
 monis verbis illos circuitus significatos ef-
 se credamus q̄bus illi putant sic eadē tpm si-
 ue t̄paliū rez volumina repeti vt h̄bi gn̄a
 sicut isto seculo plato p̄hs in vībe athenien-
 si. ⁊ in ea scola que acadēmica dicta ē disci-
 pulos docuit. ita p̄numerabilia retro secu-
 la multū qd̄dem p̄lixis interuallis s; tñ certis
 et idem plato ⁊ eadē ciuitas. et eadez scola
 et idem discipuli repetiti p̄ innumerabilia d̄
 inde secula repetendi sint absit in quā ut nos
 ista credamus. **S**emel em̄ xp̄us mortuus est
 p̄ peccatis nr̄is. resurgēs aut̄ iaz a mortuis
 nō moritur. et mors ei vltra nō dñabitur. **E**t
 nos post resurrectōem semp cum dño erim⁹
 cui modo dicimus. q̄ facer admonet psalm⁹
Tu dñe seruabis nos. et custodies nos age-
 neratōne hac in eternum. **S**atis autēz istis
 existimo ouenire qd̄ sequit̄. in circuitu impij

ambulabunt. nō q̄ p̄ circulos quos opinant̄
eoz vita est recursura. s̄ q̄ mō talis ē erro-
ris eoz vīa id est falsa doctrina.

¶ Capitulum. xiiij.

Quid aut̄ mirū est si hijs circuitib⁹
errantes. nec aditū nec exitū inueni-
unt. Quia genus humanū atq; ista
nra mortalitas nec quo inicio cepta sit scīūt
nec quo sine claudat̄. q̄nquidē altitudinem
dei penetrare nō p̄t. q̄ cū ip̄e sit etern⁹ ⁊ si-
ne initio. ab aliquo tñ inicio exorsus est tpa
et hoīem quē nunq; ante fecerat. fecit in tpe
nō tñ nouo et repentino. s̄ immutabili eter-
noq; ofiio. Quis hanc valeat altitudinē iue-
stigare et inuestigare et inuestigare p̄scr-
uari. s̄m quā deus hoīem tpaem. ante quem
nemo vnq; hoīm fuerit nō mutabilivolunta-
te in tpe obdidit ⁊ genus humanū ex vno mul-
tiplicauit. An quidē psalmus ip̄e cū p̄missis
atq; dixisset. tu dñe seruabis nos et custodi-
es nos agnitione hac i eternū. ac deinde res-
percussisset eos. in quorū stulta et impia do-
ctrina nulla liberatōnis ⁊ beatitudinis anime
seruat̄ eternitas. otinuo subiciēs in circuitu
inquit impij ambulat̄ tāq; ei dicere. Quid ḡ
tu credis. sentis. intelligis. Nūquid nā existi-
mandū ē. subieo deo placuisse hoīem facere.
quē nūq; an p̄sinit̄ a retro eēnitatē fecisset.
cui nihil noui accidere potest. in q̄ mutabile
aliquid nō est. Continuo r̄ndit ad ip̄m dñm lo-
ques. Scdm altitudinē tuā multiplicasti fili-
os hoīs. Sentiāt in q̄t hoīes qd̄ putat ⁊ qd̄
eis placet opinent̄ ⁊ disputēt. s̄m altitudinē
tuā quā nullus p̄t nosse hoīm. multiplicasti fi-
lios hoīm. Valde quippe altū est. et semp̄ fu-
isse et hoīem quē nunquā ante fecerat face-
re voluisse. nec ofiū voluntatēq; mutasse.

¶ Capitulum. xv.

Eo q̄des sic dñm deū. aliqui dñm nō
fuisse dicē nō audeo. ita hoīem nun-
q; an fuisse. ⁊ ex q̄dam tpe p̄mū ho-
mine creatū esse. dubitare nō debeo. S̄ cuj
cogito cuius rei dñs semp̄ fuerit si creatura
semp̄ nō fuit. affirmare aliqd̄ p̄timeo. q̄ et
meipm̄ intueor. et sc̄ptū esse recolo. Quis ho-
minū p̄t scire ofiū dei. Aut q̄s p̄t cogitare
qd̄ velit dñs. Cogitatōes em̄ mortaliū timi-
de. ⁊ incerte adinuentōnes nre. Corruptibi-
le em̄ corpus aggrauat̄ aiām. ⁊ dep̄mit ter-
rena habitatō sensū multa cogitantem. Ex
hijs igit̄ q̄ in hac terrena habitatōne multa
cogito. ite o vtiq; multa q̄ vnū qd̄ ex illis v̄t
p̄ter illa qd̄ forte nō cogito v̄t ē. inuenire n̄
possū. Si dixero semp̄ fuisse creaturā cuius
dñs eēt. q̄ sp̄e dñs. nec dñs vnq; nō fuit. sed

nūc illā nūc illā p̄ alia atq; alia tpm spacia.
ne aliq; creatori coeterna esse dicamus. q̄ si
des rō q; sana obēnat. cauendū est ne sit ab-
surdū. ⁊ a luce veritatis alienū mortale qd̄ ē
p̄ vices tpm semp̄ fuisse creaturā deceden-
tē aliā. aliā succedentē. imortalē vero nō eē
cepisse. nisi qd̄ ad n̄m seculū ventū est q̄n et
angeli creati sūt si eos recte lux illa p̄mū sca-
significat. ā illud potius celū de q̄ dictū est.
in p̄ncipio fecit celū ⁊ terrā. cum tñ nō fuerit
ante q; fieret. ne imortales si semp̄ fuisse di-
cunt̄. deo coeterni esse credatur. Si aut̄ dix-
ro nō in tpe creatos angelos. sed an̄ oia tpa
et ip̄os fuisse quoz dñs esset q̄ nunq; nisi do-
min⁹ fuit. q̄ritur a me etiā si an̄ oia tpa facti
sūt. v̄t semp̄ potuerint esse q̄ facti sūt. Dic-
tū r̄ndendum esse forte videat̄. quō nō semp̄ cū
id qd̄ est om̄i tpe. nō incoūuenient̄ semp̄ eē di-
catur. vsq; adeo aut̄ isti om̄i tpe fuerit vt
etiā ante oia tpa facti sint. si tñ a celo cepta
sūt tpa ⁊ illi iam erāt ante celū. At si temp⁹
nō a celo verum et an̄ celum fuit. nō quidem
in horis et diebus ⁊ mensibus ⁊ annis. naz ⁊
iste dimēiones tpaū spacioz q̄ v̄sitate ac-
pp̄ie dicunt̄ tpa. manifestus est qd̄ a motu si
deoz ceperint. v̄n et deus cum hoc instituire
dixit. ⁊ sint in signa ⁊ in tpa ⁊ in dies ⁊ iānos
sed in aliquo mutabili motu cuius aliud p̄s
aliud posterius p̄terit. eo q̄ simul esse nō p̄t.
si ergo ante celum in angelicis motibus tale
aliquid fuit et ideo tempus iaz fuit. atq; an-
geli ex quo facti sunt temporaliter mouebā-
tur. etiam sic om̄i tempore fuerunt q̄n q̄des
cum illis facta sūt tempora. Quis aut̄ dicat
non semp̄ fuit quod om̄i tpe fuit. S̄
si hoc respondero. dicetur mihi. Quomodo
ergo nō coeterni creatori si semp̄ ille. sem-
per illi fuerunt. Quomodo etiam creati dice-
di sunt. si semp̄ fuisse intelliguntur. Ad hoc
quid respondebitur. An dicendū est. ⁊ sem-
per eos fuisse quoniam om̄i tempore fuerūt
qui cum tempore facti sunt aut cum quibus
facta sunt tempora. et tamē creatos. Neq;
enim et ipsa tempora creata esse negamus.
q̄suis om̄i tpe. temp⁹ fuissent eo ambigat.
Nam si om̄i tempore fuit tempus. erat et
go tempus. q̄ndo nullum erat temp⁹. Quis
hoc stultissimus dixerit. Possimus enim re-
cte dicere. erat tempus quando nō erat ro-
ma. erat tempus q̄n non erat iberusalē. erat
tempus quādo nō erat abrahā. erat t̄pus
quādo nō erat homo et si quid h̄mō. postre-
mo si nō cum inicio t̄pis. sed post aliqd̄ tem-
pus factus est mundus possumus dicere. e-
rat tempus quando non erat mundus.

At vero erat tps qm nullu erat tpus. tam in
 couemienter dicimus: ac si quis qz dicat erat
 ho qm nullus erat ho. a erat iste mundus. qm
 no erat iste mudus. Si em de alio atqz alio in
 intelligat. potest dici ali q mo b e erat aliud
 homo qm no erat iste homo. Sic gerat ali
 ud tps. qm no erat. hoc tps recte possumus
 dice. At vero erat tpus qm nullu erat tpus.
 qs vel insipientissimus dixerit. Sicut g dici
 mus creatu tpus. cu ideo semp fuisse dicat.
 qz omni tpe tpus fuit. ita no est ofeques. vt
 si semp fuerit angeli ideo non sint creati. vt
 apterea semp fuisse dicant qz omni tpe fue
 runt. et propterea omni tempore fuerunt
 qz nullo mo sine hys ipa tepora esse potuerit
 Vbi em nulla creatura est cuius mutabilibz
 motibus tpa pagant tpa oino esse no possit
 ac p hoc et si semp fuerit. creati sut. nec si se
 per fuerit deo creatori coeterni sut. Ille oi
 semp fuit eternitate imutabilis isti aut facti
 sut. Sed io semp fuisse dicitur qz omni tpe
 fuerit. sine qbus tpa nullo mo esse potuerit
 Tempus aut qm mutabilitate transcurrit.
 eternitati imutabili n p e coeternu. ac p b
 etia si imortalitas angeloz no trahit in tpa.
 nec preterita est qh ia no fit. nec futura qh non
 du fit. tn eoz motus qbus tpa pagant. ex fu
 tuto in preteritu transeu. et ideo creatori cu
 ius motu dicendu no est vel fuisse qd iam no
 fit. vel futuz esse qd noduz fit. coeterni esse n
 pnt. Quapropter fixus semp fuit semp
 hnt creatura suo diatui seruiente. veru tn
 no de ipo genita. s ab ipo de nichilo facta
 nec ei coeterna. Erat qpe are illa qzuis nul
 lo tpe sine illa. no ea spacio trahente sed
 manete ppetuitate pcedens. Sed b si rñde
 ro eis q requirit quo semp creator. semp do
 minus fuit. si creatura seruiens no semp fuit.
 Aut quo creata e. et no potius creatori co
 eterna est si semp fuit. Vereor ne facilius iu
 dicer affirmare qd nescio. qz docere qd scio
 Redeo igit ad id qd creator noster scire nos
 voluit. illa vero q vel sapientioribus in hac
 vita scire pmisit. vel oino pfectis in alia vita
 scienda seruaui. vltra vires meas esse confi
 teor. Sed ideo putau. sine affirmatone tra
 ctanda. vt q hec legunt videat a qbus qsti
 onu piculis debeant tpare. nec per oia se ido
 neos arbitrent. potius qz intelligat qz fit apo
 stolo obtēperandū pipienti salubriter vbi
 ait. Dico aut per gram dei que data e mihi
 oibus q sut in vobis no plus sapē qz oportet
 sapere. sed sapē ad temperautiā sicut vnicu
 i qz deus partitus e mensurā fidei. Si em pro
 vitibus suis atqz infans fiet vt crescedo pl
 capiat. si aut vires sue capacitatis excedat

deficiet anteqz crescat. **Ca. xvij.**
Que secula preterierint ateqz gen9 in
 stituere humanuz me fateor igno
 rare. no tn dubito nihil oino creatu
 re creatori esse coeternu. Dicit etiā apls tē
 pora eterna. nec ea futura. s qd magis e mi
 randū preterita. Sic em ait. In spem vite etē
 ne quā pmisit no mēdax de9 an tepora eter
 na. manifestauit aut teporibus suis verbum
 suū. Ecce dixit retro q fuerint tpa eterna. q
 tn no fuerint deo coeterna. Siquidē ille an
 tepora eterna no solū erat. vtz etiā pmisit
 vitā eternā quā manifestauit teporib9 suis.
 id est ogruis. qd aliud qz verbū suū. Hoc e
 em vita eterna. Aūo aut pmisit cu3 hoibus
 vtiqz pmiserit q nodum erat an tpa eterna
 nisi qz in ei9 eternitate atqz in ipo verbo ei9
 eidē coeterno iam pdestinatōne fixum erat.
 qd suo tepore futuz erat.

Ca. xvij.
Illud qz no dubito anteqz ho pmus
 creatus esset. nunqz queqz fuisse ho
 minē. nec eundē ipm nescio quibus
 circuitibz. nescio qtiens reuolutū. nec aliam
 aliqz naturā silem. ne qz ab hac fide me pbo
 rum argumēta deterret. Quoz acutissimuz
 illd putat qd dicit nulla infinita sciētia vlla
 posse oprehendi. ac per b deus in quiūt rerū
 quas statuit oim finitaz. oēs finitas apd se
 rōnes bz. bonitas aut eius nunqz vacua fuis
 se credenda e. ne fit teporalis eius operatio
 cuius retro fuerit eterna cessatio. qh penitu
 erit eum prioris sine inicio vacatōnis. ac pp
 terea fit operis aggressus iniciū. Et io necce
 est in quiūt eadē semper repeti. eadēqz sem
 per repetēda transcurē. vel manēte mundo
 mutabilē qui licet nunqz no fuerit. a sine mi
 tio teporis. tn factus est. vel eius qz ortu et
 occasu semper illis circuitibz repetito sem
 per qz repetendo. ne videt3 si aliqū pmū dei
 opera cepta dicunt priorē suā sine inicio va
 catōem tanqz inertē ac desidiosam. a io sibi
 displicentē dānasse qd ammiō atqz ob b mu
 tasse credat. Si aut semper qdem tempora
 lia sed alia atqz alia perhibet operatus. ac
 sic aliqū etiā ad hoiem faciendū quez nunqz
 an fecerat peruenisse no scia q putant n posse
 qeunqz infinita oprehendi. s qh ad horā sic
 veniebat in mentē foruita qdam incōstan
 tia videat fecisse q fecit. Porro si illi circui
 tus admittuntur in quiūt qbus manēte mu
 do. et ipos qz reuolubiles ortus suos. a occa
 sus eissem circuitibus inferente eadem tem
 poralia repetūtur. nec ignauū otiū pferim
 tam longe sine inicio diuturnitatis deo tri
 buitur nec iprouida temeritas opez suoruz

qm si non eade repetant. nō pnt infinita di-
 ueritate variata vlla eius scia vel pscientia
 oprehendi. Has argumētōnes qbus ipij
 nrām simplicē pietatē vt cū illis in circuitu
 ambulanti bz de via recta conātur auertere
 si rō refutare nō posset. fides irideri debet.
Huc accedit. qd in adiutorio dñi dei nrī hos
 volubiles circulos quos opinio ofingit. ratō.
 manifesta ofingit. **H**ic em maxime isti errāt
 vt in circuitu falso ābulare qz vero et recto
 itinere malint. qmētē diuinā oīno imuta-
 bilē cuiuslibet infiniti capacem. et innumera
 oīa sine cogitatōnis alternatōne numeran-
 tē. de sua humana mutabili angustaqz me-
 tūnt. et sic illis qd ait apłus. **C**ompantes ei
 semetipos sibi metipis. semetipos nō intelli-
 gunt. **N**am qz illis quicqd noui faciendū ve-
 nit in mentē. nouo ofitio faciūt mutabiles qp
 pe mētes gerunt. pfecto nō deū que cogita-
 re nō pnt. s; semetipos p illo cogitātes non
 illū sed seipos. nec illi s; sibi oparant. **N**obis
 aut phas nō est credē aliter deū affici cū va-
 cat. alit cum opatur. qz nec affici dicendū ē
 tanqz in eius natura fiat aliqd. qd ante si fu-
 erit. **P**atit quippe q afficit. et mutabile ē om-
 ne qd aliqd patit. **N**on itaqz in eius vacatō-
 ne cogiteē ignauia. desidia. inertia. sicut in
 eius ope labor. conatus industria. nouit qui
 escens agē et agens quiescere. potest ad opū
 nouū nō nouū s; sempiternū adhibē ofitium
 nec penitēdo. qz prius cessauerat. cepit facē
 qd nō fecerat. **S**ed et si prius cessauit. poste-
 rius opatus est qd nescio queadmodū ab ho-
 mie possit intelligi. s; pculdubio qd d; prius
 et posterius. in rebus prius nō existentibus
 et posterius existentibus fuit. **I**n illo aut nō
 alterā pcedentē altera subsequēs mutauit.
 ā abstulit voluntatē. sed vna eademqz sem-
 piterna et imutabili volūate res qz odidit
 et vt prius nō essent egit qz dñi nō fuerunt.
 et vt posterius essent qñ esse ceperūt. hic eis
 qui talia vidē pnt mirabilē forassis ofen-
 dens. qz nō eis indiguerit. s; eas gūta bo-
 mitate odiderit. cū sine illis ex eternitate ini-
 cio carente. in nō minore bēitudine pmāsit.

Capitulū. xviii.

Ilud aut aliud qd dicunt nec dei sci-
 entia q infinita sūt posse oprehendi
 restat eis vt dicē audeant atqz huic
 se voragini pfunde impietatis imergant q
 oēs numeros deus nō nouerit. **C**os qpe in /
 finitos esse certissimū est. qm in quocunqz nu-
 mero sine faciendū putaueris. idem ipse non
 dico vno addito augeri. s; quālibet sit ma-
 gnus et quālibet ingentē multitudinē otinēs
 in iparōne atqz scia numeroz. nō solū dupli-

cati vez etia multiplicati p. **I**ta vero suis.
 quisqz nūs ppietibus termiatur. vt nullū
 eoz par esse cuiūqz alteri possit. **E**rgo et di-
 spares inter se atqz diuersi sūt. et singuli qui-
 qz finiti sūt. et oēs infiniti sūt. **I**ta ne nume-
 ros ppter infinitatē nescit oēs deus. et vsqz
 ad quādam sūmam nūoz scia dei puenit ce-
 teros ignorans. **Q**uis h etia demētissimus
 dixerit. **N**ec audebūt isti otēnē nūos et eos
 dicē ad dei sciētā nō ptenere. apud qz pla-
 to deum magna auctoritate omendat. mun-
 dum fabricantē numeris. et apud nos deo di-
 ctum legit. **D**ia in mēsurā et nūo et pondere
 disposuisti. **D**e quo dicit et ppha. **Q**ui pferē
 nūo seculū. **E**t saluator in euangelio. **C**apil-
 li inquit vestri oēs nūati sūt. **A**bste itaqz vt
 dubitemus. qz ei sit notus oīs numerus cui
 intelligentie sicut in psalmo canit nō est nu-
 merus. **I**nfinītus itaqz numerus qzuis infini-
 tūoz numeroz nullus sit numerus. nō est tñ i-
 comphenfibilis ei cuius intelligentie nō est
 numerus. **Q**uapz opter si quicqd scie comp-
 hendit scientis ofhensione finitur. pfecto et
 oīs infinitas quodā ineffabili mō qz scientie
 ppius incomphenfibilis nō est. deo finita est
Quare si infinitas numeroz scie dei. q comp-
 benditur esse nō p infinita. q tādē nos lu-
 mus homūculi q eius scie limites figere psu-
 manus dicentes q nisi eisdem circuitibz tē-
 poz eadem tpalia repetātur. nō potest de
 q facit vel pscire vt faciat. vel scire cuz fece-
 rit. cuius sapia simplicē multiplex et vnifor-
 miter multiformis. tā icomphenfibili comp-
 bensione oīa incomphenfibilia oprehendit.
 vt quecūqz noua et dissimilia ofequentia pce-
 dentibz si semp facē vellet inordinata et im-
 prouisa bē nō possit. nec ea puidēt ex pxi-
 mo tpe s; eterna pscientia otinēt.

Capitulū. xix.

Quod vtz ita faciat. et otinuata sibi
 oneione copulētur q appellātur se-
 cula seculoz. alia tñ atqz alia ordi-
 nata dissimilitudine pcurrentia. eis dūtax-
 at q ex miseria liberātur in sua bēa immorta-
 litate sine fine manentibz. an ita dicantur
 secula seculozum. vt intelligantur secula
 in sapientia dei incōcussa stabilitate manen-
 tia istoz que cuz tpe transeūt tanqz efficien-
 tia seculoz. definire nō audeo. **F**ortassis em
 possit dici seculū q sūt secula. vt nihil aliū p-
 tibeatur seculū seculi. qz secula seculoz. sic
 nihil aliud d; celū celi qz celi celoz. **N**ā celū
 deus voeavit firmamentū sup qd sunt aque.
 et tñ psalmus. et aque inquit q sup celos sūt
 laudent nomen dñi. **Q**uid g istoz duoz fr-
 an pter h duo aliqd aliud d seculis seculoū

possit intelligi. pfundissima q̄ est. neq; hoc qd̄ nūc agimus impedit si indiscussa interim differat. siue aliqd̄ in ea diffinire valeamus siue nos faciat cautiōes diligētiōr ip̄a tractatio. ne in tanta obscuritate rez. affirmare temē aliqd̄ audeamus. Nūc em̄ oīra op̄inōnē disputamus. q̄ illi circuitus asserūt q̄bus semp̄ eadē per interualla tpm̄ necesse esse repeti existimātur. Quelibet aut̄ illarū de seculis seculoz̄ vera sit ad hos circuitus nihil p̄tinet. qm̄ siue secula seculoz̄ sint n̄ eadem repetita. s; alterz̄ ex altero nexione ordinatissima p̄curētia. liberato nexione beatitudi ne sine vllō recurso miseriaz̄ certissima p̄manēt. siue secula seculoz̄ eterna sint t̄paliuz̄ tanq̄ dñātia subditoz̄. circuitus illi eadez̄ reuoluētes locum nō habent. quos maxime refellit eterna vīta sanctorū.

Ca. xx.

Quoz̄ em̄ aures p̄ioz̄ ferant. p̄ em̄ tam tot tantisq; calamitatib; vīta; si tñ vīta ista dicenda ē. que potius mors ē ita grauis vt mors q̄ ab hac liberat mortis eius amore timeat. post tam magna mala tamq; multa et horrenda tñ aliqñ p̄ vram religionē atq; sapientiā expiata atq; finita ita puenire ad aspectū dei. atq; ita fieri beatū otemptatōne incorporee lucis p̄ p̄ticipatōem imutabilis immortalitatis eius. cuius adipiscende amore flagramus. vt eaz̄ qñq; necesse sit deserere. et eos q̄ deserunt. ab illa eternitate. veritate. felicitate deiectos tartaree mortalitati turpi stulticie. miseris execrabilibus implicari. vbi de9 admittat. vbi obidō veritas habeat. vbi p̄ imundas neq̄cias beatitudo q̄rat. et hoc itidem atq; itidēz̄. siue vllō sine p̄ioz̄ et posterioz̄ certis interualis et dimensionib; seculoz̄ factū et futurū. et hoc p̄pterea vt possint deo circuitibus definitis. eūtib; semp̄ et reuertibus p̄ntas falsas beatitudines et veras miseras. alternati q̄dem sed reuolutōe incessabili sempiternas nota esse opa sua. qm̄ neq; a faciendo q̄escere. neq; sciendo potest ea q̄ infinita sūt indagare. Quis hec audiat. Quis credat. Quis ferat. Que si vera essent nō solū tacerent prudētius. vtz̄ etiā. ut quō valeā dicā qd̄ volo docēus nescirent. Nam si hec illic in memoria nō habemus. et ideo beati erimus. cur hic p̄ eoz̄ sciam. ḡuatur amplius nra miseria. Si aut̄ ibi necessario scituri sumus. hic salē nesciam9. vt hic felici9 sit expectatio. q̄ illi adeptio sūmi boni. qm̄ hic eterna vīta osequenda expectatur. ibi aut̄ beata s; nō eterna qm̄ q̄ amittenda ognoscutur. Si aut̄ neminem dicūt posse ad illā beatitudinē puenire. nisi

hos circuitus vbi beatitudo et miseria vicifim alternat in huius vite e ruditione cognouerit. quō ḡ fatent quāto plus quisq; amaue rit deū tanto eū facilius ad beatitudinē peruentur. qz̄ ea docent q̄bus amor ip̄e torpescat. Nā quis nō remissius et tepidus amet eū quē se cogitat necessario deserturū et oīra eius veritatē sapiamq; sensur. et hoc cuz̄ ad eius plenā p̄ sua capacitate noticiā. beatitudinis p̄fectōne puenit. qm̄ nec hoīem amiceū quisq; possit amare fidelit̄ cui se futurum nouit inimicū. S; absit vt vera sint q̄ nobis minantē verā miseriā nunq; finienda. s; iterpositōnibus false beatitudis sepe ac sine fine rūpendam. Quid em̄ illa beatitudinē falsius atq; fallacius. vbi nos futuros miseros. aut in tanta veritatis luce nesciamus. aut in summa arcē felicitatis timeamus. Si em̄ venturā calamitatē ignoraturi sumus. peritior est hic nra miseria. vbi venturā beatitudinem nouimus. Si aut̄ nos illic clades imminēs si latebit. beatus t̄p̄a transt̄ aīa misera q̄b9 transt̄ actis ad beatitudinē subleuat. q̄z̄ beata q̄bus transt̄ actis in miseriā reuoluat. atq; ita spes nostre infelicitatis est felix. et felicitatis infelix. Vnde fit vt qz̄ hic mala p̄sentiā patimur. ibi metuum9 imminētia. veri9 semper miseri q̄z̄ beati aliqñ esse possimus. Sed qm̄ hec falsa sūt clamāte pietate. quince veritate. ab illo em̄ nobis veracit̄ p̄mittitur vera felicitas cuius erit semp̄ retinēda et nulla infelicitate rūpenda certa securitas. vīaz̄ redā sequeres qd̄ nobis est x̄ps. eo duce ac saluatore a vano et inepto impioz̄ circuitu. iter fidei mentēq; auertam9. Si em̄ de istis circuitibus et sine cessatōne alternatibus itōnibus et reditōnibus aīaz̄ porphiri9 platonicus suoz̄ ū opinione sectari noluit siue ip̄ius rei vanitate p̄morus. siue iaz̄ t̄p̄a xp̄iana reueritus et qd̄ in libro decimo omemorauit. dicere maluit aīam p̄pter cognoscendā mala traditā mūdo ut ab eis liberata. atq; purgata. cum ad p̄rem redierit. nihil vltorius tale patiāt. q̄nto magis nos istā inimicā xp̄iane fidei falsitatē detestari ac deuitare debem9. Nōis aut̄ circuitibus euacuat̄ atq; frustra tis. nulla necessitas nos opellit. ideo putare nō h̄cē iniciū t̄pis ex quo esse ceperit genus humanū. qz̄ nescio p̄ quos circuitus nihil sit in rebus noui qd̄ nō et aīa certis interuallis t̄pm̄ fuerit et postea sit futurū. Si em̄ liberat̄ aīa. nō reditura ad miseras sicut nunq; antea liberata est. fit in illa aliquid. qd̄ antea nunq; factū est. et hoc q̄dem valde magis id est q̄ nunq; desinat. eterna felicitas. Si autem in natā immortalis fit t̄ta fusa nouitas

nullo est petita nullo repetenda circuitu. cur in rebus mortalibus fieri non posse ostenditur. Si dicunt non fieri in anima beatitudinis nouitate. quoniam ad eam reuertuntur in qua semper fuit. ipsa certe liberatio noua sit. cuius de miseria liberatur in qua nunquam fuit. et ipsa miseria nouitas in ea facta est que nunquam fuit. Hec autem nouitas si non reuertitur que diuina prudentia gubernantem ordinem venit sed casu potius euenit ubi sunt illi determinati. dimensionibus circuitus. in quibus nulla noua sunt sed repetuntur eadem que fuerunt. Si autem et hec nouitas ad ordinem prudentie non excluditur. siue data sit anima siue lapsa sit. potest fieri noua que neque antea facta sunt nec tamen a tergo ordine aliena sint. Et si potuit anima facere per imprudentiam sibi nouam miseriam que non esset improuisa diuine prudentie ut habet quod in rebus ordinem includit. et ab hac eadem non improprie liberaret. qua tandem temeritate humana vanitatis audemus negare diuinitatem facere posse res non sibi sed mundo nouas que neque antea fecerit. nec unquam habuit improuisas. Si autem dicunt liberatas quidem animas a miseria non reuersuras sed eum hoc fit in rebus nihil noui fieri. quoniam semper alie atque alie liberate sunt et liberantur. et liberabuntur. hoc certe secundum hanc est nouas animas fieri. quibus sit et noua miseria. et noua liberatio. Nam si antiquas eas esse dicunt et retro sunt sempiternas. ex quibus cotidie noui fiant homines de quorum corporibus si sapienter vixerint ita liberentur ut nunquam ad miseria reuoluatur. osequenter dicitur sunt in finitas. Quatuor si liber namque finitus nunc fuerit animarum. infinitis retro seculis sufficere retro non valeret. ut ex illo semper essent homines quorum essent anima ab ista semper mortalitate liberante nunquam ad eam deinceps redire. nec villo modo explicabunt quomodo in rebus que ut deo note esse possent. finitas voluit infinitus sit nunc animarum. Quapropter quoniam circuitus illi itaque explosi sunt quibus ad easdem miseria necessario putabatur anima reditura. quod restat conuenientius pietati que credere non esse impossibile deo et ea que nunquam fecerit noua faceret ineffabili prescientia voluntate mutabilem habere. Porro autem utrumque anima liberandam vel liberatam. nec ulterius ad miseria redituram nunc possit semper augeri. ipsi viderint que de rebus infinitate cobibenda tam subtiliter disputat. nos vero rationati non nisi ex utroque latere terminamus. Si enim potest quid cause est ut negetur creati potuisse quod nunquam antea creatum esset si liberatam numeris animarum que nunquam antea fuit. non solum factum est semel. sed nunquam fieri definit. Si autem oportet ut certus sit liberatam aliquid nunc animarum que ad miseria nunquam redeant. neque iste nunc

ulterius augeatur. etiam ipse sine dubio quicumque erit ante utrumque nunquam fuit. Qui profecto crescere et ad sue quantitate terminos puenire. sine aliquo non possit initio. quod in initio eo modo antea nunquam fuit. Hoc ergo ut esset. creatus est homo. ante quem nullus fuit.

Capitulum. xxj.

Nac igitur quomodo difficilissima propter eternitatem noua creatis sine nouitate animalium voluntatis quantum potuimus explicata. non est arduum videre multum fuisse melius quod factum est ut ex uno homine quem primus condidit multiplicaret genus humanum. que si inchoasset a pluribus. Nam cum animantes alias solitarias et quodammodo solitarias. id est que solitudine magis appetat sicut aquile. milui. leones. lupi. et quicumque ista sunt. alias congregatitauerit que congregare atque in gregibus maxime viuere ut sunt. colubi. sturni. cerui. damule et cetera hominibus. utrumque tamen genus. non ex singulis propagauit. sed plura simul iussit existere. Nominem vero naturam quodammodo mediam inter angelos bestiasque condidit. ut si creatori suo tantumque vero domino subditus preceptum eius pia obedientia custodiret. in sortium transiret angelorum sine morte media beatam immortalitatem absque villo termino consecutus. haud dominum deum suum liberam voluntate superbe atque inobedienter usus offenderet mortem addictus bestialis viuere. libidinis seruus. eternoque post mortem supplicio destinatus. vnum ac singulum creauit non utrumque solum sine humana societate deserendum. sed ut eo modo vehementius commendaretur ipsius societatis unitas vinculumque concordie. si non tamen inter se nature similitudine. verum etiam cognitionis affectu homines necerentur. qui ne ipsam quidem feminam copulandam viro sicut ipsum creare illi placuit sed ex ipso. ut vno ex homine vno diffunderetur genus humanum.

Capitulum. xxij.

Nec ignorabat deus hominem peccatum. et mortem iam obnoxium. mortuorum propagaturum eorum progressuros peccandi immunitate mortales. ut tunc atque capacius inter se rationalis voluntatis expectes bestie sui generis viuerent. quoniam ex aquis et terris plurimum pullulauit exordiumque homines que genus ex vno est ad commendanda concordia propagatum. Neque enim vnumque inter se leones. et inter se dracones. quia homines bella gesserunt. Sed prouidebat etiam gratia sua populis priorum in adoptem vocandum remississimum peccatis sufficitur in spiritu sancto. angelis in eterne pace sociandum. nouissima inimica morte destructa cui populo esset huius rei obsideratio profutura. quod ex vno homine deus ad commendandum

12
hominibus q̄s ei grata sit etiā in pluribz vni-
tas genus instituit humanū.

Ca. xxij.

Aecit ergo deus hominem ad imagi-
nem suam. Talem quippe illam ani-
mam creauit qua per rationē et intel-
ligentiam omnibus esset prestantior anima-
libus terrestribus et natalibus et volatilibz
que mentem huiusmodi non haberēt. Et cū
virum terrenum formasset ex puluere ei q̄s a-
nimam qualem dixi. siue quā iam fecerat sus-
flando indidisset. siue potius sufflando fecis-
set. eum q̄s flatum quem sufflando fecit. nam
quid est aliud sufflare q̄s flatum facere. ani-
mam hominis esse voluisset. etiam coniuges
illi in adiutoriu generandi ex eius latere osse
detracto fecit vt deus. Neq̄s enim hec carna-
ti consuetudie cogitanda sunt. vt videre so-
lemus opifices ex materia quacumq̄ terrea
na corporalibus membris q̄s artis industria
potuerint fabricantes. Manus dei potētia
dei est. que etiam visibilia inuisibiliter ope-
ratur. Sed hec fabulosa potius q̄s vera esse
arbitrantur qui virtutem ac sapientiam dei
qua nouit et potest etiam sine seminibus ip̄a
certe facere semina. ex hijs vfitatis et cotidi-
anis mentiuntur operibus. ea vero que p̄mi-
tus instituta sunt. quoniam non nouerunt in-
fideliter cogitant. quasi nō hec ip̄a que no-
uerunt de humanis conceptibus atq̄ partu-
bus si in expertis narrentur incredibiliora vi-
derentur. q̄suis et ea ip̄a pleriq̄ magis natu-
re corporalibus causis q̄s opibus diuine mē-
tis assignent.

Ca. xxij.

Sed cum hijs nullum nobis est i hijs
libris negocium. qui diuinam men-
tem facere vel curare ista nō credunt.
Illi autē qui platoni suo credunt nō ab illo
summo deo qui fabricatus est mundū sed ab
alijs minoribus quos quidem ipse creauerit
p̄missu siue iussu eius animalia facta esse cun-
cta mortalia in quibus homo precipuū dijsq̄
ip̄is cognatum teneret locum si superstitiōe
careant. qua querunt vnde iuste videāc sa-
cra et sacrificia facere quasi conditoribus su-
is. facile carebunt etiam huius opinionis ex-
rore. Neq̄s enim p̄bas est vltius nature quā
libet minime mortalit̄s creatoris. nisi deum
credere ac dicere. etiam ante q̄s possit intelli-
gi. Angeli autem quos illi deos libenti ap-
pellant. etiam si adhibent vel iussu vel p̄missu
operatōem suam rebus que gignunt in mū-
do. tñ nō eos dicimus creatores animalium.
quā nec agricolas frugū atq̄ arborū.

Ca. xxv.

Quoniam etiam alia sit species que adhibe-
tur extrinsecus cuiusq̄ materie cor-
pali sicut operantur homines figu-
li et fabri atq̄ id gen⁹ opifices qui etiā pin-
gūt et effingunt formas similes corporibus
animalium. alia vero que intrinsecus efficiē-
tes causas habet de secreto et occulto natū-
re viuētis atq̄ intelligentis arbitrio que nō
solum naturales corporum species verū etiā
am ip̄as animantium animas dum nō sine fa-
cit. supradicta illa species artificibz q̄busq̄
tribuat. hec autem altera non nisi vni arti-
fici creatori et conditori deo. qui mundus ip-
sum et angelos sine vllō mūdo. et sine vllis an-
gelis fecit. Quia enim diuina vi et vt ita di-
cam effectiua que fieri nescit sed facere acce-
pit speciem cū mundus fieret rotunditas ce-
li et rotunditas solis. eadem vi diuina et effe-
ctiua que fieri nescit sed facere. accepit spe-
ciem rotunditas oculi et rotunditas pomi-
et cetera figure naturales quas videmus in
rebus quibusq̄ nascentibus non extrinsecus
adhiberi. sed minima creatoris potentia que
dixit. celum et terram ego implebo. et cuius
sapientia est que attingit a fine vsq̄ ad finē
fortiter. et disponit omnia suauiter. Proinde
facti p̄mitus angeli. cuiusmodi ministerium
prestant creatori cetera facienti nescio. nec
tribuere illis audeo quod forte non possunt.
nec debeo derogare quod possunt. Creatio-
nem tamen conditionemq̄ omnium natu-
rum qua sit vt omnino nature sint. eis quoq̄
fauentibus illi deo tribuo. cui se etiā ip̄i de-
bere quod sunt. cum graciaram adione no-
uerunt. Non solum igitur agricolas non di-
cimus fructum quorumq̄ creatores. cum le-
gamus. neq̄ q̄ plantat est aliqd̄ neq̄ qui ri-
gat sed qui incrementū dat deus. sed ne ip-
sam quidem terram q̄suis mater omnium fe-
cunda videatur. que germinibz e rūpentia
p̄mouet. et fixa radicibus continet. cui itidē
legamus deus illi dat corpus. quomodo vo-
luerit. et vnicuiq̄s seminum proprium corp⁹
ita nec feminas sui puerperij creatricē appel-
lare debemus. s̄ potius illum qui cuiusdam fa-
mulo suo dixit prius q̄s te formarem in vtero
noui te. Et q̄suis anima sic vel sic affecta pre-
gnantis. valeat aliq̄bus velut induere qua-
litatibus fetum. sicut de virgis variatis fecit
iacob vt pecora colore varia gignerentur.
naturam tamē illam q̄ gignitur tam ip̄sa nō
fecit. q̄s nec ip̄a se fecit. Quelibet igitur cor-
porales vel seminales cause gignedis rebz
adhibeantur. siue operatōibus angelorum
aut hominum aut quorumq̄ animalium. siue
uariū feminarūq̄ mixtionibz. q̄libet etiam

desideria motusue anime matris valeant aliquid linamentorum aut colorum aspergere teneris mollibusque ceptibus. ipsas omnino naturas. que sic vel sic in suo genere afficiantur. non facit nisi summus deus cuius occulte potentia cuncta penetrans in contaminabili presentia facit esse quicquid aliquo modo est in quantum tuncque est. quia nisi faciente illo. non tale vel tale esset. sed prorsus esse non posset. Quapropter si in illa specie quam foris in se corporaliibus opifices rebus imponunt. urbem romam et urbem alexandriam non fabros et architectos sed reges quorum voluntate. consilio imperio fabricate sunt. istam romulam. illam alexandriam habuisse dicimus conditores. quanto potius non nisi deum debemus conditores dicere naturarum. qui neque ex ea materia facit aliquid. quam ipse non fecerit. nec operari os habet nisi quos ipse creauerit. et si potentiam suam ut ita dicam fabricatoriam. rebus subtrahat. ita non erunt. sicut antequam fierent non fuerunt. Sed an dico. eternitate non tempore. Quis enim alius creator est temporum. nisi qui fecit ea quorum motibus curreret tempora.

Capitulum xxvj.

Ita sane plato minores et a summo deo factos deos effectores esse voluit animalium ceterorum ut immortalis partem ab ipso sumerent. ipsi vero mortalem attingerent. Proinde animarum non sterarum eos creatores noluit esse sed corporum. Unde quoniam porphirius propter animarum purgationem dicit corpus omne fugiendum simulque eius suo platone aliisque platonibus scilicet eos qui immoderate atque inhoneste vixerint propter luendas penas ad corpora redire mortalia. plato quidem etiam bestiarum. porphirius tantummodo hominum. sequeitur ut dicant deos istos quos a nobis volunt quasi parentes et conditores nostros colimus. nihil aliud esse quam fabros compedum carcerumue nostrorum. nec institutores. sed inclusores. alligatoresque nostros erga stultis erumnosis. et grauissimis vinculis. Aut ergo desinant platonici penas animarum existis corporibus comminari. aut eos nobis deos colendos non predicent quorum in nobis operationem ut quantum possimus fugiamus et euadamus hortantur. cuius tamen sit utrumque falsissimum. Nam neque ita luunt penas anime. cum in ista vitam denuo deuoluuntur. et omnium viuentium siue in celo siue in terra. nullus est conditor nisi a quo facta sunt celum et terra. Nam si nulla causa est viuendi in corpore nisi propter pendenda supplicia. quomodo dicitur idem plato aliter mundum fieri non potuisse pul-

cherimum atque optimum nisi omnium animalium id est immortalium et mortalium generibus impleretur. Si autem nostra institutio. qua vel mortales conditi sumus diuinum munus est. quomodo pena est ad ista corpora id est ad diuina beneficia remeare. Et si deus quod assidue plato commemorat sicut mundi vniuersas ita cunctorum animalium species eterna diligentia continebat. quomodo non ipse cuncta condebat. An aliquorum esse artifex nollet. quorum efficiendorum arte ineffabilis est et ineffabiliter laudabilis mens habet. Merito igitur vera religio que mundi vniuersum animalium quoque vniuersorum hoc est et animarum et corporum conditores cognoscit et predicat. In quibus terrenis precipue ab illo ad eius imagines. homo propter eam causam quas dixi et si qua forte alia maior lateat factus est vnus. sed non relictus est solus. Nichil enim est quod hoc genus itaque discordiosum vicio. itaque sociale natura. Neque enim commodius contra vicium discordie vel eius cauendum. existere vel sanandum. cuius exitisset naturalis. queretur humana. quam recordatorem illius parentis que propterea deus creare voluit vniuersum de quo multitudo propteretur. ut hac communitate etiam in multis concursus vnitas seruaretur. Quod vero illa femina ex eius latere facta est. etiam satis hinc significatur est quod cara mariti et uxoris debeat esse coniunctio. Nec dei opera propter hoc sunt vti que inuestigata. quia per se. Qui autem ista non credunt. nulla facta prodigia debent credere. Neque enim et ipsa si vnicuique nature curriculum gignerentur. prodigia dicerentur. Quid autem sub tanta gubernatione diuine prudentie quis eius causa lateat. frustra gignitur. At quidem psalmus facit. Venite videte opera domini. que posuit prodigia super terram. Cur ergo ex latere vniuersa facta sit. et hoc primum quod ammodo prodigium quid figurauerit diceretur alio loco. quatum me deus adiuuerit.

Capitulum xxvij.

Nunc quoniam liber iste claudendus est. in primo homine qui primitus factus est. nondum quidem secundum euidentiam iam tamen secundum dei prescientiam. exortas fuisse in genere humano existimemus societates tanquam ciuitates duas. Ex illo enim futuri erant homines alij. malis angelis in supplicio. alij bonis in premio sociandi. quis occulto dei iudicio. sed tamen iusto. Cum enim scriptum sit vniuersis vie domini misericordia et veritas. nec iniusta eius gratia. nec crudelis potest esse iusticia.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capitula libri .xiiij.

De lapsu primoz hoim p quem est cōtracta mortalitas. i.

De ea morte que anime semper victure vt cunqz accidere potest. et ea cui corpus obnoxium est. ij.

Verum mors que p peccatuz primoz hoim in omnes hoies ptransijt etiam sanctis pena peccati fit. iij.

Cur ab hys qui p grām regnātōnis sūt absoluti a peccato: non auferatur mors id est pena peccati. iij.

Quod sicut iniqui male vtuntur lege que bona est. ita iusti bene vtuntur morte que mala est. v.

De gñalis mortis malo. quo aie et corpis societates separatur. vj.

De morte quā nō regenerati p xpi ofessionē suscipiunt. vij.

Ad in scis pme mortis p veritate susceptio. scde fit mortis absolutio. viij.

Tempus mortis q vite sensus auferē. in morientibus an in mortuis esse dicendū ē. ix.

De vita mortaliuz que mors potius qz vita dicenda est. x.

An quisqz simul et viuens possit esse et mortuus. xi.

Quam mortem primis hominibz deus si mā datum ei9 transgredierentur fuerit comminatus. xij.

Preuaricatio primoz hoim quā pmam senserit penam. xij.

Qualis hō fit fact9 a deo et in quā sorte deciderit sue voluntatis arbitrio. xiiij.

Quod adam peccās prius reliquerit deū qz relinqueret a deo: et primā fuisse aie mortez a deo recessisse. xv.

De phis q aie sepationē a corpe nō putant esse penalem cum plato inducat summum deum in moribz pmittentem. qz nunqz sint corporibus exuendi. xvi.

Cōtra eos qui alle rūt terrena corpa incorruptibilia fieri eterna nō posse. xvij.

De eternis corpibus q phi firmant in celestibus esse nō posse. qz qd terrenū ē naturali pōdere voceē ad terram. xvij.

Contra eorum dogmata. qui primos homines si nō peccassent immortales futuros fuisse nō credunt. xix.

Ad caro sanctoz q nūc requiescit in spe. in meliorē recupanda sit q̄litate. qz sūt primoz hoim an peccatū. xx.

De paradiso in quo primi homines fuerant. qz recte possit significatōne eius spirituale a liquid intelligi. salua veritate narratōnis bistorice de corpali loco. xxi.

De corporibus sanctorum post resurrectio-

nem que sic spiritalia erunt vt nō in spirituz caro vertatur. xxij.

Quid intelligendū sit de corpe aiali et corpe spiritali vt qui moriunt in adam. qz ho viuificatur in xpo. xxij.

Qualiter accipienda sit vel illa insufflatio in qua pmus homo factus est in anima viuente. vel illa quam dominus fecit dicens accipite spiritum sanctum. xxiiij.

Explicit capitula libri .xiiij.

Incipit liber .xiiij.

Ca. primū.

Proditis de nri seculi exortu. et d initio generis humani difficilis qmibus: nūc iam de lapsu pmi hois imo primoz hoim et d origine ac ppagine mortis hūane disputatōem a

nobis instituta rez ordo deposcit. nō em eo mō q angelos obiderat deus hoies. vt ec si peccassent mori oino nō possent. s3 ita vt p functos obediētie munē siue interuentu. mortis āgelica imortalitas et beata eternitas sequetur. inobediētes autē mors plecteret dānatōne iustissima. qd ec libro in supiore iā diximus.

Ca. ij.

Ed de ipso gñe mortis video in paulo diligētius differendū. qzuis enim aia hūana veracitē imortalis phibetur. h3 tñ qndā ec ipa mortē suā. Nā iō dicit imortalis. qz mō qdaz qntulocūqz nō definit viuē atqz sentire corpus aut iō mortale qm deserit oim vita p̄. nec p seipm aliq̄tenus viuē. mors igit aie fit cū eā deserit deus. sicut corpus cum iō deserit aia. Ergo vtriusqz rei id est totius hois mors est cum aia a deo deferta deserit corp9. Ita em nec ex deo viuē ipa. nec corpus ex ipa. Vmōi autē tot9 hois mortē illa seq̄tur. qm scdam mortē diuinorū eloq̄oz appellat auctoritas. Hāc saluator significauit vbi ait. Cū timere q h3 ptātem et corpus et aiaz p̄dē in gehēnaz. qd cū an nō fiat qz cū aia corpi sic fuerit copulata vt nlla direptōe separēt. mix videri p̄t quō corp9 ea morte dicat occidi qn aia deserit. s3 aiatum sentiesqz cruciat. Nā in illa p̄ea vltia ac sempiterna d q suo loco diligēt9 differendū ē recte mors aie dicit qz nō viuē ex deo. Mors autē corpis qnā mō. cū viuē ex aia. Nō ei alit p̄ ipa corpalia q p9 resurrectōz fūta sūt sentie rozmeta. An qz vita q̄liscūqz aliq̄d bonum ē dolo: aut malū. iō nec viuē corp9 dicendū ē in q aia nō viuēdi cā est s3 dolēdi. viuē itaqz ex deo. cū viuē bñ. nō ei p̄t bñ viuē. nisi deo in se opante qd bonū est. viuē autē corp9 ex aia. cū aia viuē in corpe. seu viuē ipa seu n